

El Papa tortosí, entre l'exaltació i la realitat

Els temes de l'Església catòlica són actualitat. Fa dos mesos, va ser el nomenament de Xavier Salinas com a bisbe de Mallorca i dies després, l'elecció de Josep Lluís Arín com a administrador temporal de la diòcesi. El 28 de febrer, va fer-se efectiva la renúncia del Papa Benet XVI mentre s'obren les expectatives per a la seva successió. Quan sorgeixen aquests temes, aquí es recorda la figura del Papa Adrià VI, nascut Adrià Florizonn (Utrecht, 1459 - Roma, 1523). L'anomenat Papa tortosí.

Josep Bayerri Raga

A Tortosa, els temes locals es tracten sovint amb un rigor històric i crític força discutible. Sembla que això passa arreu: el de casa és bo i el de fora, si qüestiona els valors locals, és dolent. Tortosa, com a comunitat petita i encotillada, amb limitades perspectives de futur, té necessitat de recolzar-se en el seu passat esplendorós per mantenir una ficció que no es correspon amb la realitat. El cas de Ramon Cabrera és un dels més significatius. Més enllà dels seus valors militars com a guerriller muntanyenc —que sembla que els tenia—, aquí se'l considera un gran estrateg militar, bon governant dels territoris que dominava i polític hàbil, i s'oblidava la faceta de despota, sanguinari, oportunista i, en darrera instància, traïdor a la causa. Àdhuc, els seus seguidors i familiars a Tortosa, anomenats "cabreristes", es

distanciaren del seu llegat i la seva memòria a finals del XIX. Quelcom succeïx amb Teodor González, un bon alcalde i polític, però exaltat sense fer la més mínima crítica al seu tarannà autoritari, al maniobrerisme i als episodis de corrupció detectats al seu entorn. També personatges de la cultura local com Moreira Ramos, Vergés Pauli o Enrique Bayerri, enlairats més enllà dels seus mèrits, evidents però provinçians. La canonització d'aquests herois tortosins començà durant la tercera dècada del segle XX amb l'arribada de Joaquim Bau al poder local i, sobretot, durant el franquisme, necessitat de líders dretans per justificar-se.

Semblant fou el cas d'Adrià d'Utrecht. La monografia que Manuel Bèguier Piñol va escriure sobre ell (1956) el retrata com una persona honesta, devota, austera i plena de virtuts que va intentar corregir la disbauxa corrupta de la cort vaticana. Tot és cert.

En el seu treball, s'esplaia en referir-se als moments que segueixen a la seva elecció com a Papa. Va rebre la notícia el gener del 1522 quan era a Vitòria per assumptes d'Estat com a regent del regne de Castella i s'ho va prendre amb calma. Va traslladar-se fins a Tortosa, baixant pel riu amb vaixell, on passà uns dies celebrant la solemnitat del Corpus. Després continuà el viatge embarcant al port del Fangar, per Tarragona i Barcelona, fins arribar a Roma vuit mesos després.

A les referències tortosines no es parlà de l'altra cara del Papa holandès. Que dirigí la camarilla del jove emperador Carles V a Gant; que arribà a la Península (1515) per defensar els interessos reials davant de qui els qüestionava; que fou inquisidor general del regne de Castella i després del d'Aragó (1517), atiant les actuacions del pervers tribunal; que, com a regent de Castella, va combatre dura-

Lluís Martínez Sistach, bisbe de Tortosa entre el 1991 i el 1997, és un dels cinc cardenals espanyols, menors de 80 anys, que participaran en el conclave.

ment la revolta de les Comunitats castellanes (1520) amb l'execució dels caps (Bravo, Maldonado i Pandilla); que es va aliar amb la noblesa per consolidar el poder imperial intervenint al regne d'Aragó sense tenir autoritat legal. Fou Papa per imposició de l'emperador i intervingué activament en política i les guerres d'Itàlia a favor del seu protector. El Bisbat de Tortosa li fou atorgat (1516) perquè era un dels més rics dels dominis reials i continuà després d'arribar a Roma: allò que aquí s'ha interpretat com a signe d'amor a Tortosa. El seu pontificat fou curt; tot just un any des de l'arribada.

Poc abans de morir (1523), nomenà bisbe de Tortosa el seu home de confiança, el també holandès Guillem de Enkenvoirt, i, per diferenciar-lo dels altres bisbes, davant la resistència de la cúria romana a que fos cardenal, va disposar que els bisbes de Tortosa poguessin utilitzar el birret de color porpra com els cardenals, distinció que es va perpetuar i que, a dia d'avui, encara els honora. Finalment, va aconseguir que fos cardenal. El nou bisbe-cardenal mai no visità Tortosa; sempre visqué a Roma, on morí onze anys després. Això sí, a través del seu procurador, cobrava les rendes del Bisbat. ■